

Алла Батрак, старший викладач

кафедри трудового навчання і креслення
Національного педагогічного університету

ім. М. П. Драгоманова

м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена вдосконаленню змісту та проведення технологічної практики з розділу “Художня обробка текстильних матеріалів”. У ній висвітлено мету і завдання технологічної практики, розкрито основні знання і вміння, якими повинні оволодіти студенти, визначено різні форми організації навчально-трудової діяльності.

Постановка проблеми. Тема організації технологічної практики у ВНЗ належить до числа недостатньо розроблених педагогічною наукою. Серед значної кількості питань, які виникають при проведенні технологічної практики, суттєве місце займають питання її організації.

Досвід практичної роботи та вивчення науково-педагогічної літератури чітко вказують, що на даний час підготовка вчителя трудового навчання з технічних дисциплін ще незабезпечує необхідного рівня для навчання учнів художньої обробки текстильних матеріалів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження багатьох науковців присвячені розкриттю різних аспектів фахової підготовки майбутніх учителів трудового навчання у вищих педагогічних закладах освіти (В. Андріяшин, О. Гедвілло, П. Дмитренко, В. Мадзігон, В. Сидоренко, Д. Тхоржевський та ін.). У роботах В. Буринського, М. Корця, В. Назаренка та інших досліджено різні питання змісту і методики підготовки вчителів трудового навчання. У наукових працях В. Гетти, Д. Тхоржевського розкриваються підходи до визначення змісту та надані методичні рекомендації щодо реалізації техніко-технологічного напрямку підготовки фахівців. Однак ряд питань професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання залишається відкритим. Зокрема, нашу увагу привернула проблема розробки у теорії та практиці вищої педагогічної освіти шляхів формування змісту та методичного забезпечення організації і проведення технологічної практики.

Ми погоджуємося з думкою І. Носової, що підготовка майбутніх учителів трудового навчання повинна бути зорієнтована на оволодіння ними професійно-педагогічних знаннями та вміннями не тільки під час вивчення дисциплін психолого-

педагогічного і методичного напрямку, а й під час вивчення фахових дисциплін. І. Носова правильно вказує на те, що “...виходячи з положень “Концепції педагогічної освіти”, фахова підготовка передбачає вироблення практичних вмінь та навичок, необхідних студенту для здійснення майбутньої професійної діяльності” [2].

Ми також підтримуємо думку В. Юрженка, що “...особистісні та професійні якості вчителя повинні ґрунтуватися на глибокій професійній компетентності вчителя, яка в свою чергу може бути забезпечена лише на основі формування в нього фундаментальних знань та широти його підготовки” [3].

У цій статті ми спробуємо поділитись досвідом організації технологічної практики студентів інституту гуманітарно-технічної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, майбутніх вчителів трудового навчання на базі лабораторії кравецької майстерності.

Виклад основного матеріалу. Технологічна практика студентів – це важлива складова підготовки учителів обслуговуючої праці (конструювання і моделювання одягу). Технологічна практика проводиться після вивчення курсу “Практикум в навчальній майстерні” (I – IV семестри) відповідно до навчального плану, що передбачає підготовку вчителів за напрямом “Робота з текстильними матеріалами”. У зв’язку з удосконаленням підготовки спеціалістів, здатних до творчої професійної діяльності як вчитель обслуговуючої праці, так і керівник гурткової роботи з декоративно-ужиткового мистецтва, постала необхідність перегляду традиційного проходження технологічної практики.

Мета практики була нами сформульована як важлива складова фахової підготовки

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

майбутнього вчителя обслуговуючої праці, що забезпечує розширення і поглиблення знань студентів з різних видів декоративно-ужиткового мистецтва (аплікація, печворк, квілтінг, м'яка іграшка тощо), удосконалення практичних навичок роботи з технології виконання різних видів швів, строчок, залучення студентів до пошукової роботи з відродження та популяризації національних традицій українського народу.

Завдання технологічної практики передбачають:

- ознайомлення студентів з практичною діяльністю керівників гуртків декоративно-ужиткового мистецтва, народних умільців та художників-прикладників;

- розширення і поглиблення знань про народні традиції в декоративно-ужитковому мистецтві та побуті;

- розвиток творчого мислення і художніх здібностей студентів шляхом залучення до самостійної розробки стилістичних, технологічних та колористичних рішень декоративно-ужиткових виробів;

- закріплення та поглиблення теоретичних знань і практичних навичок з курсу "Практикум в навчальних майстернях" (розділ "Художня обробка текстильних матеріалів").

Ми вважаємо, що в результаті проходження практики студенти повинні знати:

- історію розвитку і традиції декоративно-ужиткового мистецтва (зокрема, декоративно-ужиткового мистецтва України);

- теоретичні основи декоративно-ужиткового мистецтва;

- різновиди художньої обробки текстильних матеріалів;

- технології виконання аплікації, печворка та виготовлення традиційної і сучасної м'якої іграшки тощо;

- технологію виконання декоративних швів, аплікації та інших оздоблювальних технік на художньо-промислових підприємствах;

- особливості читання схем, малюнків, креслень для виконання декоративних технік чи виготовлення виробів.

У результаті проходження технологічної практики студенти повинні вміти:

- враховувати особливості текстильних матеріалів, що використовуються для виготовлення декоративно-ужиткових виробів;

- визначати доцільну послідовність виготовлення декоративно-ужиткового виробу (складати технологічну карту);

- використовувати різні види ручних і машинних швів (простих, декоративних) при виготовленні різних виробів;

- правильно підбирати текстильні матеріали для виготовлення і оздоблення декоративно-ужиткового виробу;

- використовувати у практичній діяльності відомості з теорії декоративно-ужиткового мистецтва;

- втілювати у декоративно-ужиткових виробках традиції, характерні для різних регіонів України;

- вміти читати креслення, композиційні схеми декоративно-ужиткових виробів та виготовляти їх власноруч;

- визначати якість виготовленого декоративно-ужиткового виробу.

Технологічна практика проводиться на базі лабораторії кравецької майстерності НПУ імені М. П. Драгоманова згідно з навчальним планом.

Робоча програма проходження технологічної практики передбачає:

- вивчення та суворе дотримання правил безпечної праці у навчальній майстерні;

- оволодіння безпечним і прийомом роботи з дотриманням правил санітарії та гігієни, виробничої та виконавчої дисципліни;

- виконання студентами індивідуальних завдань за видами декоративно-ужиткового мистецтва;

- оформлення звітів студентами;

- проведення заліку з технологічної практики – публічного захисту власноруч виготовлених декоративно-ужиткових виробів.

Студенти повинні дотримуватись правил внутрішнього розпорядку лабораторії. Контроль за проведенням технологічної практики проводиться з метою виявлення й усунення недоліків та надання практичної допомоги студентам під час виконання програми практики.

У зв'язку з тим, що існує потреба ознайомлення студентів з широким колом теоретичних питань з декоративно-ужиткового мистецтва і наявними умовами за місцем проходження практики, тематичний план передбачає різні форми організації роботи студентів: лекції, лабораторно-практичні заняття, самостійну роботу студентів, екскурсії, етнографічні експедиції (поїздки).

Програмою передбачені теоретичні заняття, що проводяться на початку вивчення нового модуля і займають близько 4 години на тиждень.

Під час проходження технологічної практики студенти повинні прослухати лекції на такі теми:

1. Спеціальні питання з техніки виконання окремих видів декоративно-ужиткового мистецтва (аплікація, печворк, квілтінг, м'яка іграшка тощо).

2. Про перспективи розвитку технологій,

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

найновішого устаткування на художньо-промислових підприємствах України.

3. Національні особливості і традиції декоративно-ужиткового мистецтва України та інших країн.

4. Вивчення й розповсюдження передового досвіду народних умільців.

Також програмою передбачено виконання лабораторно-практичних робіт, що проводяться із розрахунку 20 годин на тиждень після вивчення відповідного теоретичного матеріалу. Під час проходження технологічної практики студенти повинні поглибити і розширити раніше набуті уміння і навички з художньої обробки матеріалів.

Робота студентів на лабораторно-практичних заняттях організовується за індивідуальними завданнями, які студенти обирають за власним бажанням з метою закріплення на практиці отриманих в університеті теоретичних і практичних знань і умінь у галузі декоративно-ужиткового мистецтва і розширення світогляду. Згідно з цим студенти повинні виконати завдання, які характерні для їхньої спеціалізації і відповідають вимогам практики. Індивідуальним завданням при проходженні технологічної практики може бути збирання дидактичного матеріалу під час екскурсій, зокрема: виконання зарисовок аплікацій, Perezнімання лекал м'якої іграшки, виконання схем печворка.

Художньо-трудова навичка і вміння, набуті під час технологічної практики в навчальних майстернях, повинні спростити студентам можливість подальшої професійної освіти, але практичні заняття озброюють студентів не лише відповідними навичками, а й глибокими теоретичними знаннями з техніко-технологічних та мистецтвознавчих основ наук. Недоцільно обмежувати навчання в лабораторії кравецької майстерності лише набуттям трудових навичок, а його метою не повинно стати лише випуск корисної продукції. Подібне навчання, безперечно, зводиться до ремісництва – багаторазового повторення однакових видів робіт та виготовлення однотипної сувенірної продукції.

Робота в лабораторії кравецької майстерності сприяє розвитку технічної грамотності. Як свідчить наш досвід, оволодіння студентами основними процесами виготовлення декоративно-ужиткових виробів, обробка окремих вузлів і деталей та виконання елементів декору позитивно впливають на розвиток звичок до точності й охайності, що служить не тільки навчальним, а й виховним цілям.

З метою розширення національного, історико-етнографічного світогляду та розвитку

естетичних ідеалів і смаків для студентів у період технологічної практики організовуються мистецтвознавчі, етнографічні та техніко-технологічні екскурсії. Об'єктами екскурсій можуть бути: 1) художньо-промислові підприємства (наприклад, виробничо-художнє об'єднання імені Т.Г.Шевченка у Києві; 2) виставковий центр Києва (наприклад, Національний виставковий центр, виставковий зал Будинку художника, приватні арт-галереї та ін.); 3) музеї (наприклад, Державний музей народної архітектури і побуту України, Державний історичний музей України, Київський державний музей імені Т.Г.Шевченка, Державний музей українського образотворчого мистецтва України, Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник, Державний музей українського декоративного мистецтва та ін.).

Усі результати проходження технологічної практики в лабораторії кравецької майстерності оформляються у вигляді звіту.

Ми рекомендуємо студентам такий план звіту про проходження технологічної практики з декоративно-ужиткового мистецтва:

1. Вступ – стислі відомості про вивчення об'єктів декоративно-ужиткового мистецтва, ретроспектива розвитку обраного виду декоративно-ужиткового мистецтва у різні історичні періоди, перспективи його розвитку тощо.

2. Характеристика обраного виду декоративних робіт (аплікація, печворк, м'яка іграшка тощо). Виконання технічного рисунка (графічного зображення), кольорового ескізу, орнаментальної композиції. Опис технологічної послідовності виготовлення декоративно-ужиткового виробу. Відбір власноруч виконаних оригінальних лекал. Заповнення таблиці з описом використаних матеріалів.

3. Список використаної літератури.

За необхідністю, звіт ілюструється рисунками, схемами, графічними моделями тощо. Текст звіту повинен поділятися на розділи і підрозділи.

Звіт оформляється у процесі проходження практики згідно з вимогами, розробленими кафедрою. Кінцевий, повністю оформлений варіант звіту за два – три дні до завершення технологічної практики подається керівнику для виставлення оцінки.

Під час технологічної практики в процесі трудової діяльності взаємодія студента з навколишнім світом стає іншою, ніж раніше. Студент частіше зустрічається зі змінами в навколишньому світі, крім того, він сам викликає зміни в предметах і явищах. Умови сприйняття

ВПЛИВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

студентом урізноманітнюються. Тобто, праця студентів стає не лише засобом закріплення отриманих в університеті знань, а й дозволяє розширити світогляд, отримати навички, необхідні для подальшої педагогічної діяльності.

Важливою умовою успішного проведення технологічної практики є не лише якість набутих студентами знань, а й рівень підготовленості безпосередньо викладачів – керівників технологічної практики. Викладачі повинні добре знати не тільки фахові дисципліни, а й техніко-технологічні особливості виробництва на художньо-промислових підприємствах, постійно удосконалювати свої технічні та мистецтвознавчі знання.

Висновки. Таким чином, можна з упевненістю стверджувати, що запроваджені нами на технологічних практиках різноманітні форми організації навчальної діяльності забезпечують якісне виконання студентами

індивідуальних завдань за різними видами декоративно-ужиткового мистецтва, дозволяють у практичній діяльності реалізовувати теоретичні основи декоративно-ужиткового мистецтва, втілювати у декоративно-ужиткових виробках національні традиції українського народу.

1. Гедвіло О.І., Ковальова Г.В., Носова І.О. *Індивідуальний підхід у навчанні з практикуму в майстернях.* //Трудова підготовка в закладах освіти. – №2 (3), 1996. – С. 44 – 47.

2. Носова І.О. *Самостійні спостереження учнів у трудовому навчанні* //Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – Херсон: Айлант, 1999. – Випуск X. – С.302 – 310.

3. Юрженко В.В. *Про дуальну технологію навчання (на прикладі підготовки вчителів трудового навчання)* //Таврійський вісник освіти. – 2003. – №1. – С. 121 – 125.

Алла Валько, викладач

кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну
Дрогобицького державного педагогічного університету
ім. І. Я. Франка

ВПЛИВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті аналізуються особливості впливу мистецтва на формування особистості вчителя обслуговуючої праці як креативного учасника навчально-виховного процесу сучасної української школи. Акцентується увага на необхідності впровадження у навчальний процес підготовки вчителя різних видів образотворчого мистецтва.

Постановка проблеми. Мистецтво створює особливий духовний світ людини – світ краси і гармонії. Воно несе їй естетичну насолоду формувати сприйняття. Водночас через твори мистецтва людина пізнає світ. Як вважає І.Виноградов, особливість впливу мистецтва на формування творчої особистості полягає у тому, що власною справою мистецтва є вияв людської присутності у її естетичному аспекті, тоді, коли мораль, філософія, політичні або релігійні мотиви, завжди притаманні “предметному” мистецтву з його тематичною сюжетною основою, можуть бути виражені іншим засобом [7, 117].

Перевага “безпредметного” мистецтва визначається не тільки тим, що воно зосереджене на філософських релігійних або соціальних ідеях, а на власне естетичному зрізі буття, а також тим, що естетичне виступає перетвореною формою

нашого бачення світу, наших певних цінностей, і тому воно у найвищому своєму прояві викликає в нас переживання, в якому здійснюється соціалізація людини, часто непомітна для неї самої залучення до різних спільностей людей, включення у спільну цілісність.

Завдяки цьому, в мистецтві людина виходить за межі раціональної однозначності і пізнає те, що не піддається раціональному, науковому пізнанню, а саме – загальні форми в максимально широкому вигляді. Естетичний зміст кожного твору дуже багатий. Мистецтво розкриває перед нами багатогранний, естетичний світ, який можна вважати своєрідною філософією життя, почуттєвим відбитком внутрішнього світу людини. Через це воно при сприйманні викликає глибокі емоції, переживання. Естетичне уявлення не ізольоване від усього того світу цінностей, який